

ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹ

«Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական համակարգում իրավիճակի բարելավման նպատակով 2018-2038 թվականների ռազմավարությունը և դրա իրականացման 2018-2038 թվականների միջոցառումների ծրագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի առնչությամբ ՀՔԱՎ գրասենյակ ՀԿ առաջարկությունների վերաբերյալ

2017թ. օգոստոսի 24-ին ՀՀ արդարադատության նախարարության իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքում հանրային քննարկման է դրվել «Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական համակարգում իրավիճակի բարելավման նպատակով 2018-2038 թվականների ռազմավարությունը և դրա իրականացման 2018-2038 թվականների միջոցառումների ծրագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը¹ (այսուհետ՝ Նախագիծ):

2017թ. սեպտեմբերի 15-ին ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակ ՀԿ ներկայացրել է առաջարկություններ Նախագծի վերաբերյալ:
ՀՀ արդարադատության նախարարությունը հայտնել է կարծիք՝ ընդունվել է 3 առաջարկ, մասնակի ընդունվել է առաջարկ 8, չի ընդունվել 2 առաջարկ:

¹ <https://www.e-draft.am/projects/385/about>

h/h	Առաջարկության ուղարկման ամսաթիվը	Առաջարկության բովանդակությունը	Եզրակացություն	Կատարված փոփոխությունը
1.	15.09.2017	<p>1. Միջազգային պայմանագրերի հիման վրա գործող մարմինների պրակտիկայի հիման վրա վեր հանված խնդիրների ուսումնասիրություն,</p> <p>2. Քրեակատարողական ոլորտի կարգավորմանն ուղղված օրենսդրական և ենթօրենսդրական ակտերում փոփոխություններ և լրացումների կատարում՝ հաշվի առնելով քրեակատարողական ոլորտում ձեռնարկվող բարեփոխումները,</p> <p>3. Սահմանադրական և դատաիրավական բարեփոխումների շրջանակներում քրեակատարողական ոլորտը կարգավորող իրավական ակտերում համապատասխան փոփոխությունների և լրացումների կատարում</p> <p>Մույն գործողությունների համար սահմանվել է կատարման ժամկետ՝ 2018-2022թթ.:</p> <p>Գործողությունների համար նախատեսված չէ վերստուգելի չափանիշ, որը սահմանված է օրինակ՝ Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2017-2019 թվականների գործողությունների ծրագրում, որը կարևոր դեր է կատարում ծրագրի գնահատման և մշտադիտարկման համար:</p> <p>Վերստուգիչ չափանիշի առկայության դեպքում ծրագիրը ստանում է ժամկետային և</p>	Ընդունվել է	Ռազմավարության միջոցառումների ծրագրով նախատեսվել է միջոցառման վերստուգելի չափանիշներ, իսկ ակնկալվող արդյունքը վերանայվել է:

		<p>կատարողական հստակություն: Նախագծում բոլոր գործողությունների համար բացակայում է վերստուգիչ չափանիշը, որը կարող է բացասական ազդել Ռազմավարության միջոցառումների իրականացման ծրագրի վրա:</p> <p>Միջոցառման արդյունքը սահմանված է որպես՝ քրեակատարողական համակարգում մարդու և քաղաքացու հիմնական իրավունքների պաշտպանության գործունե բաշխիքների ներդրում: Սույն արդյունքը կարիք ունի պարզաբանման և հստակեցման, որովհետև տրամաբանորեն պայմանավորված չէ միջոցառման կատարումով:</p> <p>Միջոցառումը նախատեսում է օրենսդրության փոփոխություն ըստ միջազգային փորձի և քրեակատարողական ոլորտում ձեռնարկվող բարեփոխումների, որոնք պետք է հանգեցնեն օրենսդրական դաշտի բարելավմանը: Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների երաշխիքները բնորոշվում են որպես պայմանների, միջոցների և մեթոդների համակարգ, որը ապահովում է յուրաքանչյուրին հավասար իրավական հնարավորություններով բացահայտելու, ձեռք բերելու և իրականացնելու իրենց իրավունքները և ազատությունները²:</p> <p>Երաշխիքները ըստ բովանդակության և</p>		
--	--	---	--	--

² Տե՛ս Ա. Сергеев. Теория государства и права, Учебник для юридических вузов и факультетов, под ред. проф. С.С. Алексеева. 1998, с. 241 https://www.e-reading.club/chapter.php/1566/240/Alekseev_-_Teoriya_gosudarstva_i_prava.html

		<p>գործունեության լինում են իրավա-տնտեսական, սոցիալ-իրավական, իրավա-քաղաքական և իրավական: Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների ապահովման և պաշտպանության վերաբերյալ դրույթների ամրագրումը օրենսդրությունում հանդես է գալիս որպես իրավական կամ օրենսդրական երաշխիք:</p> <p>Առաջարկում ենք սահմանել վերստուգիչ չափանիշներ գործողությունների համար: Առաջարկում ենք յուրաքանչյուր գործողության համար առանձին սահմանել կատարման ժամկետ:</p> <p>Առաջարկում ենք միջոցառման արդյունքը հստակեցնել, հետևյալ կերպ շարադրելով քրեակատարողական համակարգում մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության օրենսդրական երաշխիքների ամրագրում:</p>		
2.	15.09.2017	<p>1. Միջազգային փորձի ուսումնասիրության հիման վրա մշակել բողոքների քննության նոր մեխանիզմ՝ հաշվի առնելով գործող մեխանիզմի կիրառման ժամանակ առաջացած խնդիրները: Գործողության արդյունքը անազատության մեջ գտնվող անձանց իրավունքների պատշաճ պաշտպանության երաշխիքների առկայություն:</p> <p>Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2017-2019 թվականների գործողությունների</p>	Ընդունվել է մասնակի	Սահմանվել է միջոցառման վերստուգելի չափանիշներ: Կապված այն հարցադրման հետ, թե ինչու նույն միջոցառումը սահմանված է և Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից

	<p>ծրագրի 19-րդ կետը նախատեսում է ստեղծել քրեակատարողական ծառայողների գործողությունների, անգործության կամ նրանց կողմից ընդունած ակտերի բողոքարկման մեխանիզմներ՝ ընդդատյա դատարանի, բողոքներին ներկայացվող պահանջների, բողոքարկման ժամկետների հստակ ամրագրմամբ: Մույն գործողության արդյունքը՝ լրացուցիչ երաշխիքների ստեղծումն է ազատությունից զրկված անձանց կողմից բողոքարկման հստակ ընթացակարգերի սահմանման համար: Մտացվում է, որ Ռազմավարությունը նախատեսում է ստեղծել բողոքների քննության նոր մեխանիզմ, երբ դեռ Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարության 2017-2019թթ. 19-րդ կետով սահմանված նույնաբովանդակ գործողությունը չի կատարվել: Ռազմավարության և Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարության 2017-2019թթ. վերոնշյալ գործողությունների կատարման պատասխանատու մարմինն է ՀՀ արդարադատության նախարարությունը: Արդյոք նպատակահարմար է սահմանել այնպիսի մի գործողություն, որի կատարումն հիմնված է մի պայմանի վրա, որի բովանդակությունը դեռևս սահմանված չի օրենսդրությունում և իրավակիրառ պրակտիկայում: Եթե նախագծի հեղինակը նպատակ ուներ կատարելագործել</p>	<p>բխող 2017-2019 թվականների գործողությունների ծրագրով և այս ռազմավարության միձեռնառումների ծրագրով, այդ առնչությամբ գտնում ենք, որ այս ռազմավարությունը հանդիսանալու է քրեակատարողական համակարգում իրավիճակի բարելավման և հետագա զարգացման համար ուղենիշային և հիմնարար փաստաթուղթ, հետևաբար այդ ոլորտին վերաբերող տարբեր ուղղություններով իրականացվելիք միջոցառումները պետք է ներառված լինեն ոլորտի զարգացման տեսլականը ուրվագծող փաստաթղթում, եթե ժամկետային առումով դրանք իրականացվելու են Ռազմավարությամբ նախատեսված</p>
--	---	---

		<p>քրեակատարողական ծառայողների գործողությունների, անգործության կամ նրանց կողմից ընդունած ակտերի բողոքարկման մեխանիզմները, ապա դա պետք է իրականացվի Ռազմավարությամբ սահմանված 2018-2038թթ. ընթացքում: Առաջարկում ենք սույն գործողությունը հանել կամ համապատասխանեցնել Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարության 2017-2019թթ. 19-րդ կետին, սահմանելով բողոքարկման մեխանիզմների կատարելագործում 2018-2038թթ. համար: Առաջարկում ենք սահմանել վերստուգիչ չափանիշ գործողության կատարման համար:</p>		<p>քսանամյա ժամկետներում:</p>
3.	15.09.2017	<ol style="list-style-type: none"> 1. Միջազգային փորձի ուսումնասիրություն հիման վրա քրեակատարողական հիմնարկների շենքային և տեխնիկական հագեցվածության առումով կարիքների գնահատում, 2. Կարիքների գնահատման արդյունքում ֆինանսական հաշվարկների իրականացում, 3. ՀՀ քրեակատարողական հիմնարկների ենթակառուցվածքների զարգացում՝ արդյունքում քրեակատարողական հիմնարկների վերանորոգում և 2 նոր քրեակատարողական հիմնարկների կառուցում <p>Սույն միջոցառման երրորդ գործողության համար սահմանված է ժամկետ 2022-2038թթ. որը բավականին երկար ժամանակահատված է մշտադիտարկման և վերահսկման համար:</p>	Ընդունվել է մասնակի	<p>Սահմանվել է միջոցառման վերստուգելի չափանիշներ: Միջոցառման ժամկետների հստակեցման առնչությամբ հայտնում ենք, որ քրեակատարողական հիմնարկների վերանորոգման և նոր քրեակատարողական հիմնարկների կառուցման համար համապատասխան ֆինանսական հաշվարկների,</p>

		<p>Բացի այդ, անհասկանալի է, արդյոք վերանորոգման աշխատանքների իրականացման վերջնաժամկետը պետք է լինի 2038թ.: Անհրաժեշտ է յուրաքանչյուր քրեակատարողական հիմնարկի վերանորոգման աշխատանքների համար սահմանել առանձին ժամկետ: Ամեն մի քրեակատարողական հիմնարկի վերանորոգման աշխատանքների համար առանձին ժամկետների սահմանումը կարող է նպաստել Ռազմավարությամբ սահմանված գործողությունների իրականացման արդյունավետությանն ու թափանցիկությանը: Այսպիսով, առաջարկում ենք միջոցառման 3-րդ գործողությունները հստակեցնել, սահմանելով համապատասխան ժամկետներ: Առաջարկում ենք սահմանել վերստուգիչ չափանիշներ գործողությունների համար:</p>		<p>նախագծային փաստաթղթերի և անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների առկայության պարագայում է միայն նպատակահարմար այս միջոցառմամբ նախատեսված առանձին գործողությունների համար սահմանել կոնկրետ ժամկետներ:</p>
4.	15.09.2017	<ol style="list-style-type: none"> 1. Քրեակատարողական համակարգում երկրորդային (հիվանդանոցային) բժշկական օգնության մոդելի ընտրություն. 2. Մոդելի ընտրության հիման վրա երկրորդային (հիվանդանոցային) բժշկական օգնության և սպասարկման կարողությունների զարգացում (արդիական շենքերի հատկացում, որակյալ կադրերով և սարքավորումներով ապահովում), բժշկական անձնակազմի մասնագիտական վերապատրաստման դասընթացների մշակում և իրականացում Դիտորդական խմբի կողմից բազմից 	Ընդունվել է մասնակի	<p>Սահմանվել է միջոցառման վերստուգելի չափանիշներ: <<Քրեակատարողական հիմնարկներում բժիշկների անկախությունն ապահովելու համար բուժժառայությունը ՀՀ առողջապահության համակարգում ընդգրկելու առնչությամբ հայտնում ենք, որ ՀՀ</p>

		<p>բարձայնվել է բժշկական սպասարկման ծառայության աշխատակիցների անկախության խնդրը: Այսպես, բժիշկը հիմնարկի պետին պետք է ներկայացնի կալանավորված անձին կամ դատապարտյալին բուժական ուղղիչ հիմնարկ կամ առողջապահական մարմինների բուժական հիմնարկ փոխադրելու, կալանավորված անձանց կամ դատապարտյալներին բժշկական օգնություն ցուցաբերելու նպատակով դրանց բժշկական անձնակազմին ներգրավելու, բժշկական կոնսիլիում, խորհրդատվություն կամ բժշկական հանձնաժողովի կողմից քննարկում անցկացնելու անհրաժեշտության վերաբերյալ տեղեկատվություն և ստանա նրա համաձայնությունը, ինչի պատճառով արձանագրվում են բժշկական օգնություն ցուցաբերելու ուշացումների և, նույնիսկ, մերժման դեպքեր: Դա կապված է նրա հետ, որ վերջնական որոշումը պատկանում է հիմնարկի պետին: Անկախության սահմանափակումը վերաբերում է նաև մարմնական վնասվածքներն արձանագրելուն և ազատագրված անձին պատժախուց տեղափոխելու վերաբերյալ բժշկական եզրակացություն տրամադրելուն:³ Բժշկական անձնակազմի մասնագիտական</p>		<p>կառավարության 2017 թվականի հունվարի 19-ի թիվ 2 արձանագրային որոշմամբ հավանության է արժանացել Քրեակատարողական հիմնարկներում բժշկական ծառայության արդիականացման ծրագրի հայեցակարգը>>, որը, ի թիվս այլ կանոնակարգումների, նախատեսում է նաև բուժծառայողների անկախության նոր գործիքակազմի ներդրում, որի շրջանակներում ներկայումս քննարկվում է քրեակատարողական ծառայության բժշկական սպասարկման անձնակազմի անկախության ապահովման մի շարք ուղղություններ:</p>
--	--	--	--	--

³ Տե՛ս ՀՀ արդարադատության նախարարության քրեակատարողական հիմնարկներում և մարմիններում հասարակական վերահսկողություն իրականացնող հասարակական դիտորդական խմբի 2014-2015 թվականների գործունեության հաշվետվություն. 2016թ. էջ. 92 http://pmg.am/images/2014-2015_PMG_Annual_report.pdf

		<p>վերապատրաստումը կարևոր նշանակություն ունի բժշկական օգնության որակի ապահովման համար, սակայն խնդիրների համակարգային լուծման համար անհրաժեշտ է քրեակատարողական հիմնարկներում բժիշկների անկախությունն ապահովելու համար բուժօժանոթությունն ընդգրկել ՀՀ առողջապահության նախարարության համակարգում: Յուրաքանչյուր քրեակատարողական հիմնարկում բժշկական սպասարկման բաժնի կամ բաժանմունքի կամ խմբի ղեկավարին ընձեռել հնարավորություն ինքնուրույն որոշելու կալանավորված անձի և դատապարտյալի՝ այլ բժշկական հիմնարկ տեղափոխելու հարցը՝ կախված բժշկական անհրաժեշտությունից⁴:</p> <p>Առաջարկում ենք սահմանել վերստուգիչ չափանիշներ գործողությունների համար:</p> <p>Առաջարկում ենք յուրաքանչյուր գործողության համար առանձին սահմանել կատարման ժամկետ:</p>		
5.	15.09.2017	<p>1. Քրեակատարողական համակարգում առկա կադրային քաղաքականության վերանայում, ուսումնասիրություն և կարիքների գնահատում:</p> <p>Մույն միջոցառման արդյունքն է մասնագիտական համապատասխան ներուժ ունեցող կադրերի պատրաստում:</p> <p>Պատճառահետևանքային կապը գործողության և արդյունքի միջև բացակայում</p>	Ընդունվել է մասնակի	Սահմանվել է միջոցառման վերստուգելի չափանիշներ: Գործողությունների ցանկը լրացնելու առաջարկության առնչությամբ հայտում ենք, որ այն ընդունելի չէ

⁴ Նույն տեղում էջ. 100

		<p>է, որովհետև միայն ուսումնասիրության և կարիքների գնահատման արդյունքում հնարավոր չէ իրականացնել քրեակատարողական ծառայության արդիականացում: Անհրաժեշտ է կազմակերպել և իրականացնել համալիր գործողություններ կադրերի վերապատրաստման համար՝ ներառելով մասնագիտական դասընթացներ, փոխանակման ծրագրեր և այլ միջոցառումներ: Ռազմավարությամբ սահմանված գործողությունները չեն հանգեցնում ակնկալվող արդյունքին, այդ իսկ պատճառով առաջարկում ենք լրացնել գործողությունների ցանկը: Առաջարկում ենք սահմանել վերստուգիչ չափանիշներ գործողությունների համար: Առաջարկում ենք յուրաքանչյուր գործողության համար առանձին սահմանել կատարման ժամկետ:</p>		<p>այն հիմնավորմամբ, որ վերանայվել է Ռազմավարության միջոցառումների ծրագրով կոնկրետ միջոցառումների համար նախատեսված գործողությունները և սահմանվել են վերստուգելի ցուցանիշներ:</p>
6.	15.09.2017	<ol style="list-style-type: none"> 1. Քրեակատարողական հիմնարկներում պահվող անձանց զբաղվածության ապահովման վերաբերյալ միջազգային փորձի ուսումնասիրություն, 2. ՔԿՀ-ներում արտադրության կազմակերպման կարողությունների զարգացում՝ դիտարկելով նաև մասնավոր հատվածի հետ համագործակցության հնարավորությունը, 3. Քրեակատարողական օրենսդրության արդիականացում, որը կնպաստի քրեակատարողական հիմնարկներում 	Ընդունվել է մասնակի	<p>Սահմանվել է միջոցառման վերստուգելի չափանիշներ: Ազատազրկված անձանց զբաղվածության, հանգստի և այլ տեսակի գործունեությունը գործնականում ապահովելու համար ներկայացված առաջարկի առնչությամբ</p>

		<p>պահվող անձանց զբաղվածության ապահովմանը</p> <p>Միջոցառման արդյունքն է՝ ստեղծվել են նպաստավոր պայմաններ անազատության մեջ պահվող անձանց զբաղվածության ապահովման համար:</p> <p>Ռազմավարության սույն միջոցառումով վերահանված խնդիրը միշտ գտնվել է ԽԿԿ-ի պատվիրակության ուշադրության ներքո, որը վերջին անգամ արտացոլվել է Հայաստանի Հանրապետության վերաբերյալ 2015թ. գեկույցում⁵: Սահմանված գործողությունների և ակնկալվող արդյունքի պատճառահետևանքային կապը հանգեցնում է այն եզրահանգմանը, որ անազատության մեջ պահվող անձանց զբաղվածության հարցը կարգավորվելու է օրենսդրական մակարդակում: ԽԿԿ-ի պատվիրակությունը անդրադառնալով սույն խնդրին կարևորել է Հայաստանի Հանրապետության կողմից քրեակատարողական հիմնարկներում ներկայացված օրենսդրական բարեփոխումների ծրագիրը, սակայն նշել է, որ անհրաժեշտ է գործողություններ իրականացնել ազատագրված անձանց զբաղվածության, հանգստի և այլ տեսակի գործունեություն գործնականում ապահովելու համար: Միջոցառման 3-րդ գործողությունը հստակեցման անհրաժեշտություն ունի.</p>	<p>հայտնում ենք, որ հստակեցվել են վերստուգելի ցուցանիշները: Ինչպես նաև հայտնում ենք, որ վերոնշյալ խնդրի լուծման ուղղությամբ միջոցառմամբ նախատեսված գործողությունները, մասնավորապես միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը, մասնավոր հատվածի հետ համագործակցության և օրենսդրության արդիականացման արդյունքում գործունե աշխիքներ կստեղծվեն անազատության մեջ գտնվող անձանց հատուկ զբաղվածության կենտրոնների ստեղծման և այդ կենտրոնների գործունեության հետ կապված հարաբերությունների իրավական</p>
--	--	---	--

⁵ See u Report to the Armenian Government on the visit to Armenia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 5 October to 15 October 2015. CPT/inf (2016), p. 42 <https://rm.coe.int/16806bf46f>

		<p>պետք է սահմանել այն իրավական ակտերը, որոնք ենթարկվելու են փոփոխությունների կամ մշակվելու են նոր իրավական ակտերի նախագծեր:</p> <p>Անհրաժեշտ ենք գնտում գործողությունների մեջ սահմանել գործուն քայլեր, որոնք ուղղված կլինեն ազատագրված անձնաց համար հատուկ զբաղվածության կենտրոնների ստեղծման, այդ կենտրոնների մասնագետների վերապատրաման և այլ աշխատանքների համար:</p> <p>Առաջարկում ենք սահմանել վերստուգիչ չափանիշներ գործողությունների համար:</p> <p>Առաջարկում ենք յուրաքանչյուր գործողության համար առանձին սահմանել կատարման ժամկետ:</p>		կարգավորման համար:
7.	15.09.2017	<ol style="list-style-type: none"> Քրեակատարողական ծառայողների համար բնակարանային ապահովման կարիքների գնահատում Համապատասխան ծրագրի մշակում և ներդնում <p>Միջոցառման արդյունքն է՝ ստեղծված են բավարար երաշխիքներ քրեակատարողական ծառայողների սոցիալական պայմանների բարելավման ուղղությամբ:</p> <p>Ինչպես արդեն նշվել էր առաջին միջոցառման գործողությունների վերլուծման ժամանակ, գործողությունների արդյունքում օգտագործվում է երաշխիք եզրույթը, որը տարբերակման հիմք կարող է հանդիսանալ: Այսպես, գործողության մեջ նշվում է ծրագրի մշակում և ներդնում, որը նշանակում է, որ</p>	Ընդունվել է մասնակի	<p>Սահմանվել է միջոցառման վերստուգելի չափանիշներ, որոնց համաձայն գնահատվելու են քրեակատարողական ծառայողների համար բնակարանային ապահովման կարիքները, մշակվելու և ներդրվելու է համապատասխան ծրագիր:</p>

		<p>քրեակատարողական ծառայողները գործողության իրականացման դեպքում պետք է ապահովված լինեն բնակարաններով: Եթե նախագծի հեղինակը այդպիսի նպատակ է սահմանել, ապա պետք է նախատեսել մեկ այլ գործողություն, այն է, իրավական ակտի ընդունում, որը սահմանելու է բնակարանների տրամադրման կարգն ու պայմանները: Այսպիսով, պետք է համապատասխանեցնել գործողությունները ակնկալվող արդյունքին, սահմանելով բնակարանների տրամադրման թիվը քրեակատարողական ծառայողներին նշված ժանակահատվածում:</p> <p>Եթե նախագծի հեղինակը նպատակ է սահմանել միայն օրենսդրական մակարդակում ներդնել ծրագիրը, ապա պետք է սահմանել որպես գործողություն իրավական ակտի ընդունում, որը կհանգեցնի բավարար օրենսդրական երաշխիքների ստեղծմանը քրեակատարողական ծառայողների սոցիալական պայմանների բարելավման ուղղությամբ:</p> <p>Միջացառուման անվանումը ներառում է սոցիալական պայմանների բարելավում, բայց նախատեսում է միայն բնակարանների տրամադրում քրեակատարողական ծառայողներին: Առաջարկում ենք ներառել նաև աշխատավարձի բարձրացման վերաբերյալ գործողություններ և ժամկետներ:</p> <p>Դիտորդական խումբը առաջարկում է փոփոխել աշխատավարձային</p>		
--	--	---	--	--

		քաղաքականության գործող պրակտիկան, մասնավորապես, քրեակատարողական հիմնարկի ծառայողի աշխատավարձի մեծությունը կարելի է որոշակիորեն պայմանավորել, օրինակ, տվյալ քրեակատարողական հիմնարկում ազատազրկվածների թվաքանակով: ⁶ Առաջարկում ենք սահմանել վերստուգիչ չափանիշներ գործողությունների համար: Առաջարկում ենք յուրաքանչյուր գործողության համար առանձին սահմանել կատարման ժամկետ:		
8.	15.09.2017	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Իրավական կրթության և վերականգնողական ծրագրերի իրականացման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից նախնական մասնագիտական ուսումնառության կազմակերպում 2. «Իրավական կրթության և վերականգնողական ծրագրերի իրականացման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից միջին մասնագիտական ուսումնառության կազմակերպում 3. «Իրավական կրթության և վերականգնողական ծրագրերի իրականացման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից բարձրագույն մասնագիտական կրթության կազմակերպում <p>Միջոցառման արդյունքն է՝</p>	Ընդունվել է	Սահմանվել է միջոցառման վերստուգելի չափանիշներ:

⁶ Տե՛ս ՀՀ արդարադատության նախարարության քրեակատարողական հիմնարկներում և մարմիններում հասարակական վերահսկողություն իրականացնող հասարակական դիտորդական խմբի 2014-2015 թվականների գործունեության հաշվետվություն. 2016թ. Էջ. 66 http://pmg.am/images/2014-2015_PMG_Annual_report.pdf

		<p>համապատասխան մասնագիտական կարողություններ ունեցող քրեակատարողական ծառայողների պատրաստում:</p> <p>Մույն գործողությունների գնահատման և մշտադիտարկման համար անհրաժեշտ է սահմանել վերստուգիչ չափանիշներ, օրինակ ուսումնական ծրագիր, հայեցակարգ:</p> <p>Արդյունքի որակական գնահատման համար վերստուգիչ չափանիշները կարևոր և պարտադիր նշանակություն ունեն:</p> <p>Առաջարկում ենք սահմանել վերստուգիչ չափանիշներ գործողությունների համար:</p>		
9.	15.09.2017	<ol style="list-style-type: none"> 1. Արդարադատության խորհրդի գործունեությունն կանոնակարգող իրավական ակտի ընդունում, 2. Անչափահասների և արդարադատության ոլորտի զարգացման ծրագրի մշակում և իրականացում 3. Միջազգային չափորոշիչների հիման վրա անչափահաս դատապարտյալների կարիքներին համապատասխանեցված ոչ բանտանման միջավայրի ստեղծում և ռեժիմային միջոցառումների իրականացում <p>Միջոցառման արդյունքն է անչափահասների արդարադատության ոլորտի արդյունավետության բարձրացում, իրավունքների պաշտպանություն, անչափահաս դատապարտյալների կարիքներին համապատասխանեցված պայմաններ:</p>	Ընդունվել է մասնակի	Սահմանվել է միջոցառման վերստուգելի չափանիշներ, որոնց համաձայն մշակվելու է անչափահասների արդարադատության ոլորտի զարգացման ուղղված ծրագիր և այն համապատասխան իրավական ակտի տեսքով ներկայացվելու է ՀՀ կառավարություն: Հստակեցվել է կատարման ժամկետները:

		<p>Գործողություններից միայն մեկն է նախատեսում Արդարադատության խորհրդի գործունեությունն կանոնակարգող իրավական ակտի ընդունում, ընդ որում՝ արդյունքում նշվում է անչափահաս դատապարտյալների իրավունքների պաշտպանություն, որը պետք է ապահովել քրեկատարողական համակարգում գործող իրավական ակտերով:</p> <p>Անհրաժեշտ է միջազգային իրավական կարագավորումների և անչափահասների կարիքների գնահատման համաձայն իրականացնել օրենսդրական փոփոխություններ, սահմանելով հստակ կատարման ժամկետներ:</p> <p>Գործողությունների կատարման ժամկետում առկա է վրիպում, քանզի նշված է 2019-2019թթ...:</p> <p>Առաջարկում ենք սահմանել վերստուգիչ չափանիշներ գործողությունների համար:</p> <p>Առաջարկում ենք յուրաքանչյուր գործողության համար առանձին սահմանել կատարման ժամկետ:</p>		
10.	15.09.2017	<p>1. Քրեակատարողական ծառայության գործունեության ռիսկային ոլորտների ուսումնասիրություն</p> <p>Կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցմանն ուղղված միջոցառումների ծրագրի մշակում և իրականացում</p> <p>ԽԿԿ-ի պատվիրակությունը Հայաստանի Հանրապետություն այց կատարելու ժամանակ նշել էր, որ կոռուպցիան շարունում</p>	Ընդունվել է	Սահմանվել է միջոցառման վերստուգելի չափանիշներ, հստակեցվել են ժամկետները:

		<p>է մնալ հայկական բանտային համակարգի հիմնախնդիրներից, և կոչ արեց Հայաստանի իշխանություններին քայլեր ձեռնարկել այդ երևույթի դեմ պայքարելու համար: ԽԿԿ-ի պատվիրակությունը մատնանշեց, որպես քայլերից մեկը՝ քրեակատարողական ծառայողների, մասնավորապես կրտսեսներ պաշտոններ զբաղացնող աշխատողների աշխատավարձերի բարձրացում⁷:</p> <p>Դիտորդական խմբի կողմից իրականացվել է վերլուծություն ազատագրված անձանց կողմից բջջային հեռախոսներ պահելու հետևանքների վերաբերյալ: Վերլուծության արդյունքում պարզվել էր, որ բջջային հեռախոսի՝ որպես արգելված իրի օգտագործումը, հանգեցնում է կոռուպցիոն ռիսկերի աճման, քանզի անհասկանալի է մնում առգրավված հեռախոսների հետագա ճակատագիրը և ինչպես են կանխվում նման ռիսկերը: Դիտորդական խումբը գտնում է, որ անհրաժեշտ է քննարկել բջջային հեռախոսների կիրառությունը քրեակատարողական հիմնարկներում թույլատրելու հնարավորությունը, ինչը կնվազեցնի քրեակատարողական հիմնարկների ծառայողների կողմից կոռուպցիոն գործարքներում ներգրավվելու</p>		
--	--	--	--	--

⁷ See Report to the Armenian Government on the visit to Armenia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 5 October to 15 October 2015. CPT/inf (2016), p. 32, <https://rm.coe.int/16806bf46f>

		<p>հնարավորությունը:⁸ Առաջարկում ենք 2-րդ գործողության համար սահմանել ավելի երկար կատարման ժամկետ, քանզի կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցման համար ուղղված միջոցառումները պետք է ունենան շարունակական բնույթ և կիրառվեն Ռազմավարությամբ սահմանված 2018-2038թթ. ժամանակահատվածում: Առաջարկում ենք սահմանել վերստուգիչ չափանիշներ գործողությունների համար: Առաջարկում ենք յուրաքանչյուր գործողության համար առանձին սահմանել կատարման ժամկետ:</p>		
11.	15.09.2017	<ol style="list-style-type: none"> 1. ՔԿՀ-ների ենթակառուցվածքների հնարավորությունների ուսումնասիրում, 2. Հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար անհրաժեշտ պայմանների ապահովման ծրագրի մշակում, 3. Ծրագրի հիման վրա հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար համապատասխան պայմանների ապահովում <p>Միջոցառման արդյունքն է՝ քրեակատարողական հիմնարկներում հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար մատչելի միջավայրի</p>	Ընդունվել է մասնակի	Սահմանվել է միջոցառման վերստուգելի չափանիշներ: Կապված այն հարցադրման հետ, թե ինչու նույն միջոցառումը սահմանված է և Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2017-2019 թվականների

⁸ ՀՀ արդարադատության նախարարության քրեակատարողական հիմնարկներում և մարմիններում հասարակական վերահսկողություն իրականացնող հասարակական դիտորդական խմբի 2014-2015 թվականների գործունեության հաշվետվություն. 2016թ. էջ. 66 էջ. 69 http://pmg.am/images/2014-2015_PMG_Annual_report.pdf

	<p>ապահովելու նախադրյալների ստեղծում: Մույն միջոցառումը արդեն իսկ սահմանված է Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2017-2019թթ. գործողությունների ծրագրի 20-րդ կետում՝ կատարել ուսումնասիրություն քրեակատարողական հիմնարկներում հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար մատչելի միջավայր ապահովելու առաջնահերթությունների վերաբերյալ, և արդյունքներով մշակել համապատասխան գործողությունների ծրագիր: Որպես արդյունք գրանցված է հետևյալը՝ ստեղծվել են նախադրյալներ, ըստ առաջնահերթության, ազատագրկման վայրերում հաշմանդամություն ունեցող անձանց կարիքների բավարարման նպատակով համապատասխան պայմաններ ապահովելու համար:</p> <p>Այսպես, եթե համամեմատական անցկացնենք Ռազմավարության և Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2017-2019 թվականների գործողությունների ծրագրով սահմանված միջոցառումների միջև, ապա հանգում ենք այն եզրահանգմանը, որ երկու միջոցառումները ուղղված են քրեակատարողական հիմնարկների ենթակառուցվածքների ուսումնասիրմանը, հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար մատչելի միջավայր ապահովելու վերաբերյալ ծրագրի մշակմանը և հաշմանդամություն</p>	<p>գործողությունների ծրագրով և այս ռազմավարության միջոցառումների ծրագրով, այդ առնչությամբ գտնում ենք, որ այս ռազմավարությունը հանդիսանալու է քրեակատարողական համակարգում իրավիճակի բարելավման և հետագա զարգացման համար ուղենիշային և հիմնարար փաստաթուղթ, հետևաբար այդ ոլորտին վերաբերող տարբեր ուղղություններով իրականացվելիք միջոցառումները պետք է ներառված լինեն ոլորտի զարգացման տեսլականը ուրվագծող փաստաթղթում, եթե ժամկետային առումով դրանք իրականացվելու են Ռազմավարությամբ նախատեսված քսանամյա ժամկետներում:</p>
--	---	---

		<p>ունեցող անձանց համար մատչելի միջավայրի ապահովման համար համապատասխան պայմանների և նախադրյալների ստեղծմանը: Այսպիսով, ստացվում է որ երկու ռազմավարական ծրագրերով սահմանվում է նույնաբովանդակ գործողություն կատարման տարբեր ժամկետներով:</p> <p>Առաջարկում ենք հստակեցնել Ռազմավարության սույն միջոցառման գործողությունների բովանդակությունը կամ հանել, որպես արդեն իսկ Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2017-2019 թվականների գործողությունների ծրագրով սահմանված գործողություն:</p> <p>Առաջարկում ենք սահմանել վերստուգիչ չափանիշներ գործողությունների համար: Առաջարկում ենք յուրաքանչյուր գործողության համար առանձին սահմանել կատարման ժամկետ:</p>		
12.	15.09.2017	<p>ՀՀ արդարադատության նախարարությունում ստեղծել խոշտանգումների և մարդու դեմ ուղղված հանցագործությունների քննության և խտրականության դեմ պայքարի բաժին:</p>	Չի ընդունվել	<p>Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2017-2019 թվականների գործողությունների ծրագրով Ձեր կողմից ներկայացված հավելյալ միջոցառումների առաջարկություններին վերաբերող</p>

				<p>համապատասխան միջոցառումներ արդեն իսկ նախատեսված են և դրանց կատարման ժամկետներ են նախատեսվել 2017 թվականի 3-րդ եռամսյակը: Հետևաբար, ժամկետներով պայմանավորված այդ միջոցառումները նպատակահար չեն ներառել այս ռազմավարության միջոցառումների ծրագրով, քանի որ դրանք արդեն իսկ կատարման փուլում են գտնվում:</p>
13.	15.09.2017	Ազատագրված անձանց տեսակցության իրավունքի վերաբերյալ օրենսդրական փաթեթի մշակում:	Չի ընդունվել	<p>Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2017-2019 թվականների գործողությունների ծրագրով Ձեր կողմից ներկայացված հավելյալ միջոցառումների առաջարկություններին վերաբերող համապատասխան</p>

				<p>միջոցառումներ արդեն իսկ նախատեսված են և դրանց կատարման ժամկետներ են նախատեսվել 2017 թվականի 3-րդ եռամսյակը: Հետևաբար, ժամկետներով պայմանավորված այդ միջոցառումները նպատակահար չեն ներառել այս ռազմավարության միջոցառումների ծրագրով, քանի որ դրանք արդեն իսկ կատարման փուլում են գտնվում:</p>
--	--	--	--	--